

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

А. В. Плужник

Економіка будь-якого міста України не може бути закритою від світового господарства, міжнародна інтеграція і глобалізаційні процеси стосуються кожного економічного суб'єкта, кожного жителя. Міжнародна торгівля, інвестиції, відтік капіталу, взаємопроникнення фінансових ринків, спекулятивні настрої суб'єктів ринку йдуть поруч із перспективами та вигодами для загальнонаціональної економіки України, так і кожного її міста. Зважаючи на це, постає необхідність формування концепції комплексної економічної безпеки міста з метою забезпечення сталого розвитку та мінімізації негативних наслідків глобалізації. Досягнути цю мету можливо, знайшовши оптимальне співвідношення між відкритістю економіки і захистом загальнонаціональних економічних інтересів і інтересів господарчих суб'єктів, адміністративно-територіальних одиниць, громадян для комплексного забезпечення реалізації механізму економічної безпеки.

Вклад у дослідження економічної безпеки економіки зробили: В. І. Мунтіян, І. В. Недін, Е. А. Олейніков, А. І. Татаркін, В. В. Пастернак-Таранушенко, С. Л. Тігіпко, В. П. Цушко, В. І. Богачов, М. М. Биченко, О. Г. Білорус, І. О. Корнєєв, А. А. Куклін, Г. А. Бланк, Н. С. Вавдіюк, О. С. Власюк, А. В. Возжеников, Н. І. Воропай, В. М. Гейц, Я. А. Жаліло, О. В. Зернецька, Е. Д. Кормишкін, В. П. Мартинюк, В. С. Пономаренко. Більшість праць названих учених стосуються загальнотеоретичних аспектів забезпечення національної та економічної безпеки держави, а питанням економічної безпеки міста приділяється мало уваги. Економічна безпека міста є актуальною не лише у науковому плані, але й має практичне значення: для захисту економічної системи міста важливо виробити науково обґрунто-

вані концептуальні засади безпеки та розширення міжнародного співробітництва, що забезпечить захист вітчизняних економічних суб'єктів і дасть змогу отримати економічні переваги від міжнародної інтеграції.

Метою статті є теоретичне обґрунтування засад і концептуальних основ організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки міст України в умовах глобалізації.

Економіка України у своєму прагненні до європейської та світової інтеграції, стикаючись із новими викликами цивілізації потребує вдосконалення системи економічної безпеки на національному та місцевому рівні. Економічна безпека є особливо важливою, коли країна стоїть на шляху переходу до цивілізованих ринкових відносин європейського зразка. Через відсутність конкурентних переваг національної економіки, її галузей, регіонів і міст у світовому господарстві, і постійного посилення конкуренції, питання економічної безпеки стає особливо важливим.

Глобалізація – явище, яке достатньо повно заявило про себе в останній третині ХХ ст. Вона зруйнувала наші уявлення «про простір і час, про систему координат, відповідно до якої ми організували реальність» [1], і виявилася у формуванні глобального економічного, фінансового, культурного, правового та політичного простору. Глобалізація є процес, що втілює у собі трансформацію просторової організації світу та його регіонів, соціальних відносин і взаємодій, що вимірюється за допомогою таких показників, як їх тривалість, інтенсивність, швидкість і вплив, які породжують міжконтинентальні або міжрегіональні потоки та структури активності, взаємодій і проявів влади [2]. Інтеграція економіки України до світової економічної системи загострює

питання економічної безпеки кожного міста, без гарантування якої країна не може бути повноправним учасником глобального ринку. В цьому процесі виникає суперечність між необхідністю інтегруватись у світову економіку разом із забезпеченням гармонійного розвитку економічної системи із захистом економічних інтересів внутрішнього ринку та вітчизняного виробництва. Глобалізаційний вплив на економічну безпеку відбувається від рівня держави до рівня громадянина [3]. Створення ефективної системи економічної безпеки міста стане підґрунтям зовнішньоекономічної конкуренції країни, розвитку потенціалу економіки країни, оскільки нехтування станом економічної безпеки міста спрямовує економічний розвиток до негативних наслідків занепаду окремих галузей, банкрутства підприємств, регіональних диспропорцій і до підриву економічної системи держави в цілому.

В умовах сьогодення значними ризиками та загрозами економічної безпеки міста залишаються диспропорції економічного зростання різних міст і регіонів, їх надмірна залежність від центральної влади; наявність структурних невідповідностей в економіці міста та національній економіці; низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції спричинена неефективним використанням матеріальних ресурсів; недосконалість правоохоронної та судової системи, що впливає на захист права власності; відсутність формування необхідного інвестиційного клімату в національній економіці; високий рівень тіньової економіки через поширене злиття бізнесу і влади, криміналізація економічних відносин, розповсюдження ухилення від оподаткування, тіньова зайнятість [4, 5] (рис.).

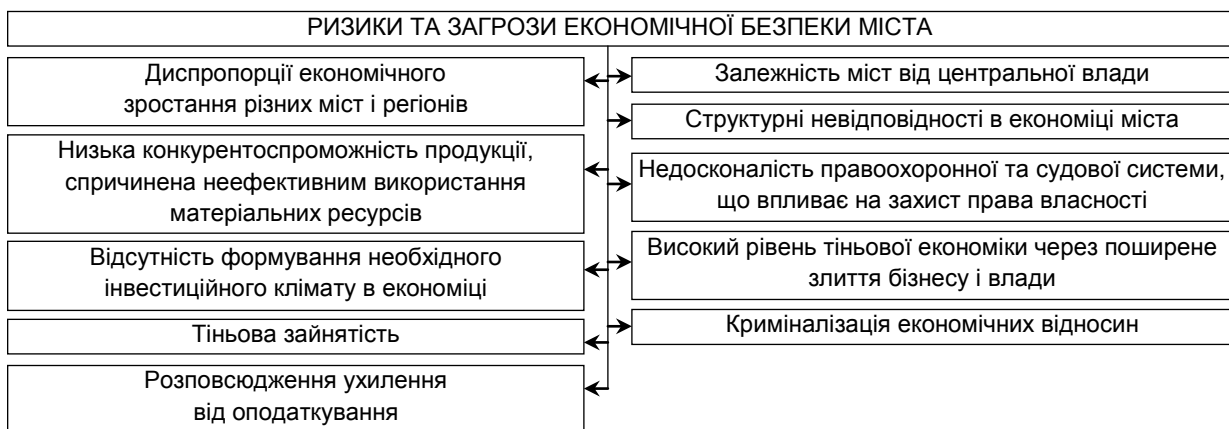

Рис. Структура ризику й загрози економічній безпеці міста

Концепція економічної безпеки міста повинна включати в себе механізм забезпечення економічної безпеки як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях. Інструментом реалізації є моніторинг факторів і ризиків економічної безпеки міста, як оперативної інформаційно-аналітичної системи спостереження за динамікою показників економічної безпеки. Моніторинг внутрішніх і зовнішніх ризиків і загроз має містити аналіз визначених кількісних значень індикаторів економічної небезпеки, ці показники повинні використовуватись на рівні держави в цілому й економіки міста

зокрема, а також окремих суб'єктів економічної системи.

Перелічимо завдання в системі економічної безпеки: моніторинг стану та коректування стратегії економічної безпеки; розробка та здійснення планів і інших заходів щодо захисту інтересів; формування, забезпечення й розвиток органів, сил і засобів забезпечення безпеки; заходи з відновлення економічної інфраструктури та окремих об'єктів, що постраждали в результаті настання негативних наслідків.

Концептуальні засади і практичне застосування системи економічної безпеки міст Укра-

їни повинні передбачати, крім виявлення та нейтралізації внутрішніх і зовнішніх ризиків і загроз, послідовну реалізацію стратегії територіальної розбудови України, формування територіальної єдності держави [6]. Система економічної безпеки міст України повинна враховувати тенденції порушення однорідності економічного простору країни, які в період кризи та структурних зрушень в економіці призводять до зростання міжрегіональних диспропорцій.

Істотною характеристикою економічної безпеки є стабільність і стійкість функціонування економіки міста та наявність резервного потенціалу для підтримки стабільності діяльності в умовах реалізації зовнішніх або внутрішніх ризиків і загроз. Забезпечення економічної безпеки може бути здійснено насамперед шляхом створення комплексної системи, з передбаченням і запобігання ризиків і загроз, нейтралізацію реалізованих загроз, нарощування резервного потенціалу. Забезпечення економічної безпеки тісно пов'язане з інформаційною, технічною, екологічною безпекою міста.

Ефективність і реальність забезпечення економічної безпеки міста визначається досягненням сталого поступального розвитку економіки міста, економічних і соціальних інститутів держави, що здатні протистояти загрозам стабільного прогресу, що виникають під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників.

У цілому, економічну безпеку міста в умовах глобалізації можна визначити як комплексну, збалансовану систему забезпечення та захисту економічних інтересів усіх суб'єктів економіки міста від внутрішніх і зовнішніх ризиків і загроз, створювану й регульовану шляхом здійснення комплексу заходів, спрямованих на підтримку стійкості функціонування й перспективності розвитку міста в інтеграційних процесах.

Економіка міст України має важливу роль для гарантування стабільного розвитку дер-

жави і суспільства в цілому і є вразливою з погляду економічної безпеки. Економічна безпека міст України є важливішим інструментом досягнення стратегічних цілей економічного розвитку держави, захисту та реалізації соціально-економічних національних інтересів. Для його реалізації необхідно розробити відповідну науково і практично обґрунтовану концепцію економічної безпеки міста, яка б спиралася на зарубіжний досвід і враховувала українську специфіку. Наявність ризиків і загроз у процесі світової інтеграції раніше відособлених економічних систем у європейській економічний простір і світову економіку в цілому, ставить перед економічною наукою завдання застосування адекватного системного підходу до дослідження стану, оцінки та перспектив економічної безпеки міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования : [пер. с англ.] / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 94 с.
2. Потехін О. Глобалізація системи безпеки : навч. посіб. / О. Потехін, І. Тодоров. – Донецьк, 2011. – 248 с.
3. Ляшенко О. М. Дефініції соціально-економічної безпеки підприємства / Ляшенко О. М. // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2007. – № 17 (11). – С. 179–187.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / [В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова та ін.]. – Х. : Інжек, 2006. – 288 с.
5. Реверчук Н. И. Управление экономической безопасностью предприятий : [монография] / Реверчук Н. И. – Львів : ЛБІНБУ, 2004. – 195 с.
6. Берданова О. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практ. посіб. / О. Берданова, Є. Фишко. – К. : ТОВ «Софія-А», 2012. – 48 с.